Täysistunto

Keskiviikko 18.11.2020 klo 13.59—21.31

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 225/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

16.14 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta annettua lakia muutettaisiin siten, että siinä mahdollistettaisiin Koronavilkun rajat ylittävä yhteensopivuus muissa EU- ja Eta-maissa sekä Sveitsissä kehitettyjen sovellusten kanssa. Koronavilkun rajat ylittävä yhteentoimivuus voisi mahdollistaa tartuntaketjujen tehokkaamman katkaisun ja estää epidemiaa leviämästä myös silloin, kun sovellusten käyttäjät liikkuvat yhteentoimivuuteen osallistuvien maiden välillä. Yhteentoimivuuteen ovat tähän mennessä liittyneet Saksa, Irlanti, Italia, Espanja, Latvia ja Tanska, ja liittymistä suunnittelevat esimerkiksi Alankomaat, Kypros, Puola ja Unkari. Yhteensä 17 maata on siis liittymässä yhteensopivuuteen.

Esityksessä säädettäisiin koronaviruksen tartuntaketjujen katkaisua tehostavan tietojärjestelmän rajat ylittävän käytön yhteydessä tapahtuvasta henkilötietojen käsittelystä. Lakiin lisättäisiin uudet säännökset rajat ylittävän käytön yhteydessä tapahtuvasta henkilötietojen luovuttamisesta toisen EU- ja Eta-valtion tai Sveitsin viranomaiselle. THL vastaisi tietojen luovutuksesta. Tiedot ovat pseudonyymisia tunnisteita, joista henkilöä ei voida tunnistaa. Tunnisteet luovutettaisiin EU-komission tuottaman ja tarjoaman tietoturvallisen yhdyskäytäväpalvelun kautta. Ennen yhteensopivuuden ja -toimivuuden aloittamista Liikenne- ja viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskus arvioisi järjestelmän tietoturvallisuuden.

Arvoisa puhemies! Koronavilkun toimintaperiaate pysyisi lähtökohtaisesti samana kuin ennenkin. Muutoksen myötä Koronavilkku kuitenkin tunnistaisi kohtaamisen myös toisessa EU- ja Eta-maassa tai Sveitsissä kehitetyn sovelluksen kanssa, jos kyseinen maa osallistuu rajat ylittävään tietojenvaihtoon. Koronavilkun käyttäjä voisi saada tiedon mahdollisesta altistumisestaan, kun hän on kohdannut näissä maissa kehitetyn sovelluksen käyttäjän, jolla on omassa maassaan todettu tartunta. Vastaavasti Koronavilkun käyttäjä voisi ha-

lutessaan välittää tiedon todetusta tartunnasta näissä maissa kehitettyjen sovellusten käyttäjälle. Koronavilkku ei keräisi tietoa siitä, minkä maan sovellusten käyttäjiä se on kohdannut tai missä maissa Koronavilkun käyttäjä olisi liikkunut.

Koronavilkun käyttäminen ja tartunnasta ilmoittaminen Koronavilkkuun olisi edelleen täysin vapaaehtoista. Myös tiedon luovuttaminen muihin maihin olisi vapaaehtoista, ja Koronavilkun käyttäjältä kysyttäisiin tähän vielä erillinen suostumus. Jos Koronavilkun käyttäjä ei antaisi suostumustaan tiedon välittämiseen muihin maihin, lähetettäisiin tieto mahdollisesta altistumisesta vain muille Koronavilkun käyttäjille. Sovellusten käyttäjät eivät jatkossakaan saisi tietoa henkilöstä, jolla on vahvistettu tartunta, tai ajankohdasta, jolloin mahdollinen altistuminen on tapahtunut. Sovelluksissa ei myöskään käytettäisi sijaintitietoja.

Arvoisa puhemies! Hallitus ehdottaa, että laki tulisi voimaan 30.11.2020. Lain voimassaoloaikaa jatkettaisiin 31.12.2021 saakka. Syksyn 2020 aikana pandemia on uudelleen selvästi kiihtynyt useimmissa EU-maissa, ja ensi vuoden aikana tarvitaan edelleen keinoja epidemian hallitsemiseksi. Tartuntaketjujen katkaisua tehostava tietojärjestelmä on vain yksi osa tätä kokonaisuutta. Tehokas ja nopea tartuntaketjujen jäljitys on avainasemassa koronaviruksen leviämisen estämisessä. Tietojärjestelmä olisi voimassa olevan lain mukaan kuitenkin käytössä vain niin kauan kuin se on tarpeellista näiden covid-19-tartuntaketjujen katkaisemiseksi.

16.18 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Kyseessä on siis Koronavilkku, ja käytäntö hieman muuttuu tästä nykykäytännöstä. Rajat ylittävässä yhteentoimivuudessa tartunnastaan ilmoittava henkilö ilmoittaisi tiedot maista, joissa hän on vieraillut, ja antaisi suostumuksensa pseudotunnisteidensa luovuttamiseen toisen EU- ja Eta-maan sekä Sveitsin viranomaisille. Tietojärjestelmän toiminnallisuus pysyy rajat ylittävän käytön yhteydessä pääperiaatteiltaan samana, mutta jatkossa toisessa maassa kehitetyn sovelluksen käyttäjä saisi puhelimensa sovellukseen ilmoituksen mahdollisesta altistumisesta ja toimintaohjeet siten kuin toisen maan terveysviranomainen on asian määritellyt. Jos tartunnastaan ilmoittava henkilö puolestaan olisi toisen EU- tai Eta-maan tai Sveitsin sovelluksen käyttäjä, niin vastaavasti Suomen sovelluksen, Koronavilkun, käyttäjä saisi jatkossa puhelimeensa Koronavilkkuun ilmoituksen mahdollisesta altistumisesta ja toimintaohjeet. Sovelluksen käyttäjä ei saa tietää, minkä maan sovelluksen kanssa ilmoituksen aiheuttama kohtaaminen on tapahtunut.

Arvoisa puhemies! Tämä jäljittäminen ja koodi ja se, että henkilö lataa Koronavilkkuun sen koodin, jos on tartunnan kantaja, on myös melkoinen prosessi, ensinnäkin saada se koodi hyvissä ajoin ja ladata se, ja ylipäänsä, että on ladattuna se Koronavilkku. Millä tavalla ministeri tätä voisi vielä edistää, että jäljittäminen ja altistumiset selviäisivät nopeammin? Olen saanut tietooni tapauksia, että lähipiirissä on ollut koronavirustartunta ja ihmisillä ovat Koronavilkut ladattuina ja he ovat tavanneet toisiaan, mutta vilkku ei välähdä, eli tämä ei ole sitten toiminut. Johtuuko se siitä, että koodia ei ole tullut, sen koodin saaminen on kestänyt niin kauan, tai että henkilö ei ole ladannut sitä, ja mistä sen koodin saa? Tämä oli tällainen Koronavilkkuun liittyvä kysymys.

Sitten liittyen tähän rajat ylittävään toimintaan näkisin erittäin merkittävänä, että rajoilla korostetaan erityisesti ja valmistaudutaan siihen nopeaan koronavirusnäytteiden ottoon ja reagoidaan myös sitten, jos virusta kantavia liikkuu, ja ohjataan heitä sitten — vaikkapa rajalta käännytetään pois. Eli jos on tartunta, niin silloin ei tulisi reissata ja matkustaa ja tul-

la sitten myöskään Suomeen minun mielestäni, eli joka kantaa tartuntaa, hänen pitää mennä karanteeniin ja hakeutua niihin hoitoihin, kuten määritellään. Kuin myös Suomeen matkustamisessa, testit ensin ja varmistus siitä, että olet täysin terve. Sillä tavallahan tämä virus pysäytetään, ei millään muulla tavalla. Tarvitaan rajoituksia. — Kiitos.

16.21 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Minulla on aika konkreettinen kysymys. En tiedä, onko se helppo tai vaikea, mutta liittyy näihin lukumääriin, joita täällä on kerrottu. Tässä lakiehdotuksen esittelyssä, joka on päivätty ymmärtääkseni 7.10., nämä taustatiedot, kerrotaan, että siihen hetkeen mennessä meillä oli 2,3 miljoonaa suomalaista ladannut tämän, tai 2,3 miljoonaan puhelimeen oli ladattu tämä, ja se kattaa väestöstä 38 prosenttia ja älypuhelimista 48 prosenttia. No, käytännössähän tuossa vaiheessa on ollut vajaat kaksi kuukautta ikään kuin tuotantokäytössä tämä järjestelmä, ja sinä aikana oli sitten 314 kertaa ilmoitettu sinne koronatartunnasta, ja kun sitä lukua verrattiin sitten samana aikana eli tämän järjestelmän toimintakauden aikana muuten saatuihin tartuntatautirekisterin tartuntatietoihin, niin 38 prosenttia sinä aikana sattuneista tartunnoista oli siis ilmoitettu tänne Koronavilkkuun. Minusta tämä määrä vaikutti aika pieneltä, mutta on tietysti vaikea miettiä, mitkä olivat ne odotukset. Nyt on tuostakin ajankohdasta jo sitten käytännössä kuutisen viikkoa kulunut. Onko tällä hetkellä ministerillä tietoa, ja jos ei ole, niin jossain muussa yhteydessä varmaan voin saada sen tiedon, näyttääkö tämä tehty investointi nyt ihan oikeasti siltä, että tämä on ollut hyödyllinen ja toimiva ja hyvä, vai oliko meillä kenties vähän suuria odotuksia ja hypetystä tämän asian yhteydessä?

16.23 **Mats Löfström r:** Ärade herr talman! Fram till den 7 oktober hade Coronablinkern laddats ner i omkring 2,3 miljoner telefoner. Detta motsvarar 38 procent av befolkningen och ungefär 48 procent av dem som använder en smarttelefon. Det är en success story. Via applikationen har man upptäckt cirka 38 procent av de smittfall som hade anmälts till registret över smittsamma sjukdomar i september, något som ledamot Aki Lindén också var inne på. Appen har med andra ord varit en succé, tycker jag, många har ju också bekräftats inom familjen där kanske inte Coronablinkern på det viset har behövts, men ministern kan säkert också svara på den saken ännu mer här.

I den här propositionen vill man möjliggöra gränsöverskridande interoperabilitet mellan olika mobilapplikationer liknande Coronablinkern som tagits fram i EU- och EES-länderna samt i Schweiz. Det gör att smittkedjorna kan brytas också i gränsöverskridande situationer. Med interoperabilitet mellan mobilapplikationer kan man alltså nå användare även i andra länder och varna dem för eventuell exponering. På samma sätt kan de som använder den finländska Coronablinkern få information om eventuell exponering om de haft kontakt med någon som använt ett annat lands applikation.

Ärade talman! EU:s medlemsländer har sedan juni lättat på reserestriktioner mellan länderna och därför är det viktigt att det finns en interoperabilitet mellan nationella informations- och kommunikationstekniksystem i nätverket för e-hälsa. Interoperabiliteten kan nämligen medverka till lättnader i reserestriktionerna när smittkedjorna kan brytas effektivare också i gränsöverskridande situationer.

För att detta ska fungera behöver lagen också bestämmelser om behandling av personuppgifter i samband med informationssystemet samt om utlämnande av uppgifter till en myndighet eller ett offentligt organ som ansvarar för applikationen i ett annat land. Det är frivilligt att använda mobilapplikationen och det kommer även vara frivilligt för användar-

na att behandla uppgifter i gränsöverskridande situationer. Därmed måste användarna alltså ge sitt samtycke till att de uppgifterna används och överlämnas.

Interoperabiliteten som presenteras i detta lagförslag stöder kontaktspårning och varningar, vilket är viktigt i vår bekämpning av smittspridning. Jag vill också i det här skedet passa på att lyfta fram att Coronablinkern funkar alldeles utmärkt också på svenska, vilket så klart ska vara en självklarhet, men något som jag ändå är glad och tacksam för att fungerar och jag lyfter på hatten för.

Arvoisa herra puhemies! Esityksen tarkoituksena on mahdollistaa tartuntaketjujen katkaisua tehostavan mobiilisovelluksen eli Koronavilkun rajat ylittävä yhteentoimivuus muiden vastaavien sovellusten kanssa. Esityksessä säädettäisiin covid-19-epidemian aiheuttaneen koronaviruksen tartuntaketjujen katkaisua tehostavan tietojärjestelmän rajat ylittävän käytön yhteydessä tapahtuvasta henkilötietojen käsittelystä.

Tämä esitys on tärkeä. Koronavilkku on yksi ”success story” Suomessa, ja on erittäin hyvä asia, jos se alkaa toimia muiden maiden oman Koronavilkun kanssa.

Haluan samaan aikaan nostaa hattua, että Koronavilkku toimii erinomaisesti myös ruotsiksi, mikä on erittäin tärkeää esimerkiksi Ahvenanmaalla, että se toimii molemmilla kansalliskielillä — kiitos siitä.

16.27 **Joakim Strand r:** Värderade talman! Vi behandlar alltså regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av en lag om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar. Det handlar om att infoga bestämmelser om behandlingar av personuppgifter i samband med användning av Coronablinkern i gränsöverskridande situationer. Det är frågan om en nationell implementering av kommissionens genomförande beslut om att medlemsstaterna ska möjliggöra att corona-apparna är sinsemellan kompatibla. För det här har det också reserverats 6 miljoner i den tredje tilläggsbudgeten.

Kolmannen lisätalousarvion yhteydessä olemme varanneet tähän 6 miljoonaa. Tässä on tullut sekä positiivista että ehkä hieman kysymyksiä tämän Koronavilkun käyttöön liittyen, ja itsekin olisin kysynyt vielä ministeriltä tällaisia ehkä yleisiä havaintoja ja feedbackia, mitä tästä on tullut.

Tosi moni sen on ladannut, ja joittenkin mielestä se toimii ja toisten mielestä ei, ja on hyvä muistaa, että tämä nyt on vain yksi tapa monen muun joukossa, yksi väline estää näitä tartuntoja ja saada tartuntaketjuja poikki. Me olemme Suomessa osoittaneet, että oikeilla toimilla voidaan saada katkottua näitä ketjuja. Esimerkiksi tuolla Vaasassa, missä opiskelijabileitten jälkeen lähti hieman käsistä, ollaan saatu äärimmäisen nopeasti ja hyvin nyt homma hanskaan, ja siellä Vaasassa alun perin myös pilotoitiin Koronavilkkua.

Toki tulee meille kansanedustajillekin paljon palautetta. Äsken oli yksi kollega vaalipiiristä yhteydessä, joka totesi, että hänellä on kaksi puhelinta ja molemmissa on Koronavilkku ja toinen hälytti, toinen ei, vaikka ne ovat olleet jatkuvasti mukana, että en tiedä, onko se sitten joku eri moodi päällä työpuhelimessa tai vapaa-ajanpuhelimessa. Mutta että ehkä tällaisia yleisiä vielä, feedbackia ja havaintoja, mitä ministerin korviin on tullut, olisi mielenkiintoista kuulla. — Kiitos, tämä on hyvä esitys.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten ministeri Kiuru, 2 minuuttia.

16.28 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tuohon edustaja Lindénin kysymykseen vastauksena on, että kysymys oli erittäin vaikea. Eli kun kysyitte, onko tämä helppo vai vaikea kysymys, niin se on sekä helppo että vaikea kysymys, ja perustelen sitä nyt. Koronavilkun on siis ladannut 2,6 miljoonaa ihmistä, ja me olemme onnistuneet siinä, että yli 90 prosenttia suomalaisista kertoo tuntevansa, mikä tämä Koronavilkku on. Se on siis hyvää pandemian vastaista työtä. Tässä me olemme nimenomaan onnistuneet, että ihmiset ovat tarkkana. Toisaalta samaan aikaan voi sanoa, että noin 45 prosenttia tartunnan saaneista on ollut Koronavilkun käyttäjiä, ja minusta sekin on aika hyvä luku ottaen huomioon, että ladattu määrä on 2,6 miljoonaa, ja voi sanoa, että käytännössä tuo THL:n arvio siitä, että tästä koko lataajien määrästä siis olisi tunnisteensa antanut altistuneiden löytämiseksi 80—90 prosenttia niistä, jotka ovat tartunnan saaneet, eli aika hyvin on myös sitten lähdetty siihen tietojen luovuttamiseen. Mutta totta on, että yhdestä tartunnan saaneesta seuraa välillisesti 1,5 tai 2,5 yhteydenottoa ainoastaan Omaolon oirearvioon, ja kysymys on, että miksi. Eli siltä osin tässä vastauksia.

Mutta hyvä puoli on se, mistä edustaja Strand sanoi: aktiivisin käyttäjäryhmä on alle 25-vuotiaat. Meillä on 71 prosenttia suomalaisista nuorista sitoutunut tähän, niin että meidän ei pidä myöskään aliarvioida nuorten osallisuutta koronatalkoissa. Kyllä Koronavilkku on yhä useamman puhelimessa, ja näin sen pitää ollakin.

Tässä edustaja Löfström otti esille nämä rajapinnat ja tietojen liikkumisen, ja tämä on sen takia tosi tärkeä kysymys, että mitä me haluamme jatkossa, ja haluaisin viedä vielä sitä ajattelua hiukan eteenpäin. Kyllä me lähdemme siitä, että tästä Koronavilkusta olisi suora mahdollisuus ajanvarausprosessiin, eli suoraan sillä apsilla voisi sitten oirearvion tekijä varata laboratorioajan sellaiselta paikkakunnalta, jossa kunta on ilmoittanut olevansa mukana, ja kyllä tämä on sitä parasta palvelua, mitä me voimme tehdä. [Puhemies koputtaa] Muitakin kehittämistoimia on tulossa, mutta tässä on nyt ainakin yksi näistä herkuista, joita olemme suunnitelleet seuraavaan päivitykseen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.